

Spis korników (*Coleoptera, Scolytidae*) Ziemi Kłodzkiej

A list of barkbeetles (*Coleoptera, Scolytidae*) of the province
of Kłodzko

napisał

JACEK MICHALSKI

W niniejszej notatce wyzyskuję materiały korników zebrane w czasie dwuletnich badań na Ziemi Kłodzkiej. Badania przeprowadziłem głównie w lasach. Dotychczasowe dane o kornikach tego obszaru są bardzo skąpe.

Powierzchnia leśna Ziemi Kłodzkiej wynosi około 52 750 ha. Spotykamy się tu najczęściej z czystymi drzewostanami świerkowymi z domieszką sosny, jodły, buka, modrzewia, jaworu, dębu, jesionu, wiązu i daglezi.

Poniżej omawiam 31 gatunków korników. W kilku przypadkach udało mi się stwierdzić pasożyty i drapieżce.

1. *Scolytus scolytus* Fabr.

Kłodzko 12 IX 1949, żerowisko w parku na wiązie. W Polsce pospolicie [11, 14, 18, 19].

2. *Scolytus ratzeburgi* Janson.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Bożków, 31 VIII 1950. Na suchej brzozie znalazłem dwa okazy martwe. W chodnikach larwalnych drapieżce z gatunku *Paraphloeus fasciatus* Fabr. (*Tenebrionidae*).

Nadleśnictwo Bystrzyca, leśnictwo Długopole, 23 VIII 1950. U schnięta brzoza z otworami wylotowymi chrząszczy w górnej partii strzały. W Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

3. *Scolytochelus multistriatus* Marsh.

Bożków, 8 VIII 1952, żerowisko na uschniętym wiązcie. W Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

4. *Phthorophloeus spinulosus* Rey.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Ostra Góra, 3 VIII 1950, żerowisko na świerku.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Wojciechowice 19 VIII 1950, żerowisko. W Polsce rozpowszechniony [11, 14, 18, 19].

5. *Hylesinus crenatus* Fabr.

Kłodzko 10 VII 1949, stare żerowisko na jesionie nad Nysą. Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Bożków 31 VIII 1950. Żerowisko na starym jesionie. W Polsce wykazany z okolic Warszawy, Częstochowy, Brzeżan, Białowieży, Dębłina i Babiej Góry [11].

6. *Leperisinus fraxini* Panz.

Kłodzko 10 VII 1949, park, nad Nysą, żerowisko na jesionie. Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Podzamek 2 VIII 1950 młodnik jesionowy. Na młodych gałęziach liczne stare żerowiska z martwymi chrząszczami w kołyskach poczwarkowych. Wykazany z całego obszaru Polski [11, 14, 18, 19].

7. *Leperisinus orni* Fuchs.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Ostra Góra 3 VIII 1950. Na 48 znalezionych w młodniku jesionowym żerowisk tylko 6 było ukończonych, w pozostałych były wykształcone dwa lub trzy chodniki larwalne. W chodnikach znajdowały się liczne roztocze (*Acarina*), które prawdopodobnie atakowały jaja lub młode larwy. Cztery martwe wybarwione chrząszcze wyciągnąłem z głęboko umieszczonych w drewnie kolebek poczwarkowych. W Polsce znany z Białowieży, Pienin [11] i Śląska [18].

8. *Xylechinus pilosus* Knoch.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Wielisław Stary 26 VII 1950. Dwa okazy zebrałem na suchym świerczku na stosie opałowym. Wykazany z okolic Zamościa, Śląska, Tatr, Cieszyna, Białowięży [11] i Gór Kłodzkich [18].

9. *Blastophagus piniperda* L.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Wielisław Stary 29 VII 1950. Żerowisko z dojrzewającymi chrząszczami, jajami i poczwarkami. W żerowisku drapieżca z gatunku *Paraphloeus linearis* Fabr. (*Te-nebrionidae*). Ponadto stwierdziłem go na innych licznych stanowiskach. W Polsce najpospolitszy kornik sosny [11, 14, 18, 19].

10. *Blastophagus minor* Hartig

Znalazłem żerowiska na dłużycach tartacznych w tartaku w Kłodzku dnia 11 VIII 1952 r. W terenie przeze mnie przeszukiwanym tego chrząszcza nie znalazłem. Materiał tartaczny również nie pochodzi z R. L. P. Kłodzko.

11. *Hylurgops glabratus* Zett.

Nadleśnictwo Międzygórze, leśnictwo Śnieżnik, leśnictwo Jawornica 30 VII 1951. Dojrzałe chrząszcze, larwy i poczwarki stwierdziłem w wiatrolomie świerkowym, posuszu świerkowym i w wykrotach. W Polsce wykazany z Tatr, Babiej Góry i Śląska [11].

12. *Hylurgops palliatus* Gyll.

Znany mi z licznych miejscowości. W Polsce pospolity tak w górach, jak i na niżu [11, 14, 18, 19].

13. *Polygraphus poligraphus* L.

Gatunek na Ziemi Kłodzkiej rozpowszechniony, w Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

14. *Crypturgus pusillus* Gyll.

Stwierdziłem go z licznych stanowisk na obszarze Ziemi Kłodzkiej, gdzie występował z następującymi gatunkami: *Blastophagus piniperda* L., *Polygraphus poligraphus* L., *Pityogenes chalcographus* L., *Pityokteines spinidens* Reitt., *Orthotomicus suturalis* Gyll. i *Ips typographus* L. Gatunek na Ziemi Kłodzkiej rozpowszechniony, w Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

15. *Crypturgus cinereus* Hrbst.

Jedyny okaz znalazłem na posuszu świerkowym w żerowisku *Polygraphus poligraphus* L. w nadleśnictwie Kłodzko, leśnictwie Ostra Góra w dniu 3 VIII 1950. W Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

16. *Cryphalus piceae* Ratzb.

W żerowiskach tego gatunku zaobserwowałem pasożyty z rodziny *Chalcididae* i *Braconidae*. W jednym z żerowisk złapałem drapieżcę *Crypholestes alternans* Er. (*Cucujidae*). Gatunek na Ziemi Kłodzkiej jak i w całej Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

17. *Cryphalus abietis* Ratzb.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Wielisław Stary 22 VIII 1950, na sośnie, leśnictwo Wojbórz 25 VIII 1950, na sośnie, leśnictwo Podzamek 2 VIII 1950, na jodle. Nadleśnictwo Międzygórze, leśnictwo Szklary 30 VII 1950, na świerku. Gatunek w Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

18. *Trypodendron lineatum* Oliv.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Wojciechowice 19 VIII 1950, żerowisko na świerku. Nadleśnictwo Duszniki, leśnictwo Podgórze 2 VII 1950, stary obalony świerk. Nadleśnictwo Międzygórze, leśnictwo Jawornica 30 VII 1951, posusz świerkowy. Nadleśnictwo Stronie Śląskie, leśnictwo Morawa, Kamienica 21 VIII 1950, posusz świerkowy. W Polsce pospolity na niżu i w górach [11, 14, 18, 19].

19. *Trypodendron domesticum* L.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Wojciechowice 19 VIII 1950, szczapa bukowa. Wykazany z terenu całej Polski [11, 14, 18, 19].

20. *Dryocoetes autographus* Ratzb.

Nadleśnictwo Duszniki, leśnictwo Podgórze 28 VII 1950, posusz świerkowy; w żerowisku znalazłem okazy drapieżnego chrząszcza *Rhizophagus ferrugineus* L. (*Nitidulidae*). Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Podzamek 2 VIII 1950. Na starym pniaku świerkowym znalazłem żywe chrząszcze, a w chodnikach macierzystych drapieżnego chrząszcza *Epurea rufomarginata* Steph. (*Nitidulidae*). Nadleśnictwo Międzygórze, leśnictwo Szklary, leśnictwo Jawornica 30 VII 1951, na wykrotach świerkowych. Gatunek w Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

21. *Pityophthorus pityographus* Ratzb.

Występuje we wszystkich nadleśnictwach Ziemi Kłodzkiej, tak na świerku, jak i na jodle. Spotykałem go we wszystkich stadiach rozwojowych. Opada stare lub młode drzewa tak strzały, jak i gałęzie, posusz lub leżaninę. W wielu wypadkach zaobserwowałem wylęgnięte pasożyty z rodziny *Chalcididae* i *Braconidae*, jak również drapieżne chrząszcze *Crypholestes corticinus* Er. (*Cucujidae*). Na sośnie stwierdziłem w nadleśnictwie Kłodzko, leśnictwo Wielisław Stary 30 VIII 1950, w leśnictwie Wojbórz 25 VIII 1950 i w leśnictwie Bożków 31 VIII 1950. Gatunek pospolity w Polsce, wykazany z południowo-zachodniego zasięgu świerka [11, 14, 18, 19].

22. *Pityophthorus lichtensteini* Ratzb.

Gatunek określony jedynie na podstawie żerowisk. Znalazłem je w nadleśnictwie Kłodzko, leśnictwie Podzamek i Wojbórz na sośnie. Gatunek w Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

23. *Pityogenes chalcographus* L.

Występuje we wszystkich nadleśnictwach R. L. P. Kłodzko. Opada tak stare, jak i młode świerki. Spotykałem go we wszy-

stkich stadiach rozwojowych tak na wyżej wspomnianych drzewach, jak na pułapkach, posuszu, wykrotach, wiatrołomach, śniegołomach i leżaninie. W nadleśnictwie Kłodzko obserwowałem go również na sośnie. W Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

24. *Pityogenes bidentatus* Hrbst.

☞ Często w nadleśnictwie Kłodzko, obserwowałem go nadto w nadleśnictwach: Bystrzyca, Szczytna Śląska i Pokrzywna. Żeruje na sośnie, raz widziałem go także na świerku. Gatunek w Polsce pospolity [11, 14, 18, 19].

25. *Pityokteines curvidens* Germ.

Nadleśnictwo Kłodzko: leśnictwo Ostra Góra 3 VIII 1950, wiatrołom jodłowy; leśnictwo Wojciechowice 19 VIII 1950, posusz jodłowy. Nadleśnictwo Bystrzyca, leśnictwo Piaskowiec 23 VIII 1950, wykrot jodłowy. Nadleśnictwo Międzygórze, leśnictwo Szklary 30 VII 1951, posusz jodłowy. Gatunek pospolity na jodle w obszarze jej naturalnego zasięgu [11, 14, 18, 19].

26. *Pityokteines voronzowi* Jakobs.

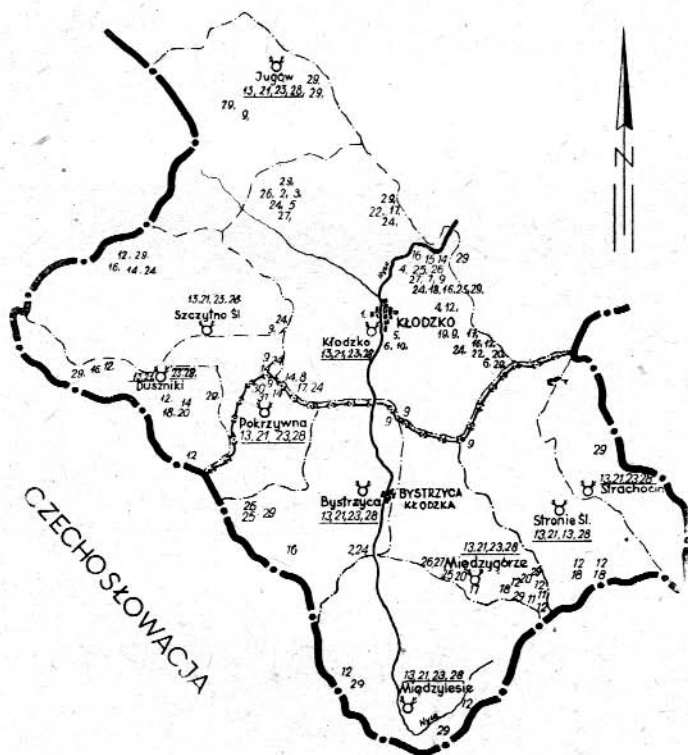
Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Ostra Góra 3 VIII 1950, wiatrołom jodłowy. W żerowisku obserwowałem drapieżne chrząszcze *Crypholestes corticinus* Er. (*Cucujidae*) i pasożytne błonkówki z rodziny *Chalcididae* i *Braconidae*. Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Bożków 31 VIII 1950, leżanina jodłowa. Nadleśnictwo Międzygórze, leśnictwo Szklary 30 VII 1951, posusz jodłowy. Nadleśnictwo Bystrzyca, leśnictwo Piaskowiec 23 VIII 1950, wykrot jodłowy. Gatunek na jodle pospolity w obszarze jej naturalnego zasięgu [11, 14, 18, 19].

27. *Pityokteines spinidens* Reitt.

Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Ostra Góra 3 VIII 1950, wiatrołom jodłowy. Nadleśnictwo Kłodzko, leśnictwo Bożków 31 VIII 1950, posusz jodłowy. Nadleśnictwo Międzygórze, leśnictwo Szklary 30 VII 1950, posusz jodłowy. Gatunek pospolity na jodle w obszarze jej naturalnego zasięgu [11, 14, 18, 19].

28. *Ips typographus* L.

Występuje we wszystkich nadleśnictwach, a bez mała we wszystkich leśnictwach R. L. P. Kłodzko. W wielu wypadkach w żerowiskach tego chrząszcza obserwowałem pasożyta *Coleoides bostrychorum* Giraud. (*Braconidae*), jak też chrząszcze drapieżne. *Clerus formicarius* L. (*Cleridae*), larwy i owady doskonałe oraz *Paraphloeus linearis* Fabr. (*Tenebrionidae*). W Polsce najpospolitszy kornik żyjący na świerku [11, 14, 18, 19].

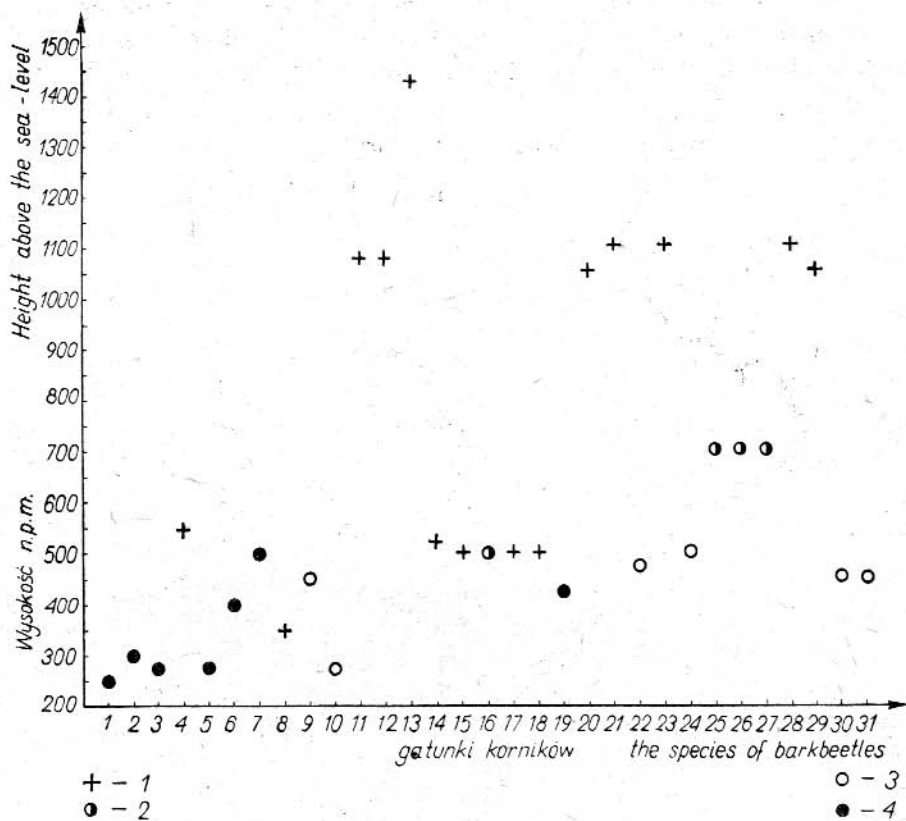
Mapa rozmieszczenia korników w Ziemi Kłodzkiej
A map of distribution of barkbeetles of the province of Kłodzko

29. *Ips amitinus* Eichh.

Na obszarze Ziemi Kłodzkiej jest bardzo pospolity. W Polsce rozpowszechniony [11, 14, 18, 19].

30. *Orthotomicus laricis* Fabr.

Znalazłem go w olbrzymich ilościach na kłodach sosnowych w Polanicy Zdroju w dniu 22 V 1950. W Polsce pospolicie [11, 14, 18, 19].

Wykres maksymalnej wysokości występowania chrząszczy n. p. m.
A diagram of the maximum height of the appearance of barkbeetles above the sea-level.

1. korniki świerka — barkbeetles of spruces
2. korniki jodły — barkbeetles of firs
3. korniki sosny — barkbeetles of pines
4. korniki liściastych — barkbeetles of foliferous

31. *Orthotomicus suturalis* Gyll.

Występował bardzo licznie w Polanicy Zdroju razem z gatunkiem poprzednim. W Polsce rozpowszechniony.

Poziome i pionowe rozmieszczenie korników w Ziemi Kłodzkiej ilustrują przy pomocy załączonej mapki i wykresu. Liczby na mapie i na wykresie oznaczają numery kolejne, pod którymi omówiono chrząszcze w tekście. Liczby podkreślone na mapie oznaczają, że dany gatunek występuje pospolicie na całym terenie odpowiedniego nadleśnictwa.

SUMMARY

The author gives a list of species of barkbeetles are met in the province of Kłodzko (the south-west of Poland). The enclosed map illustrates the habitat of the species, and the diagram shows their vertical distribution.

PIŚMIENNICTWO — LITERATURE

- [1] Escherich, K., Die Forstinsekten Mitteleuropas, Berlin, II, 1923, p. VIII+663.
- [2] Fejfer, F., Korniki (*Ipidae*) znalezione na ziemiach Ordynacji Zamojskiej, Las Polski, Warszawa 1927.
- [3] Karpiński, J. J., Korniki (*Ipidae*) Puszczy Białowieskiej, Pol. Pismo Ent., Lwów, 10, 1931.
- [4] Karpiński, J. J., Korniki (*Ipidae*) Puszczy Białowieskiej. II, Pol. Pismo Ent., Lwów, 12, 1933.
- [5] Karpiński, J. J., Wykaz korników okolic Częstochowy, Pol. Pismo Ent., Lwów, 4, 1925.
- [6] Karpiński, J. J., Wykaz korników zebranych w okolicach Kielc od 15 VIII do 15 IX 1925, Pol. Pismo Ent., Lwów, 5, 1926.
- [7] Karpiński, J. J., Fauna korników Puszczy Białowieskiej na tle występujących w Puszczy typów drzewostanów, Zakład Doświadczalny Lasów Państwowych, Warszawa 1933.
- [8] Karpiński, J. J., Geograficzne rozszedlenie korników na ziemiach polskich i kwestia dwu zasięgów świerka w świetle badań ipidologicznych, Sylwan, Lwów, 50, 1932.
- [9] Karpiński, J. J., Korniki świerkowe i jodłowe na terenie nadleśnictwa Lublin, Parczew, Kijowiec i Łuków, Las Polski, Warszawa 1934.

- [10] Karpiński, J. J., przyczynek do znajomości fauny korników Parku Narodowego w Pieninach, *Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol., Warszawa*, 5, 14, 1948.
- [11] Karpiński, J. J., Strawiński, K., Korniki Ziemi Polskiej, *Ann. Univ. M. Curie-Skłodowska, sectio C, suppl. IV, Lublin*, 1948, p. 239.
- [12] Keler, S., Korniki (*Ipidae*) zbiorów Działu Entomologicznego, Państw. Inst. Nauk. w Puławach, Puławy 1922.
- [13] Mokrzejcki, Z., Rabusie i pasożyty kornika drukarza *Ips typographus* L. na ziemiach polskich, *Pol. Pismo Ent. Lwów*, 13, 1934.
- [14] Nunberg, M., Korniki — *Scolytidae*, Wyrzyniki — *Platypodidae*, Klucze do oznaczania owadów Polski, 19, Warszawa, 1954, p. 106.
- [15] Nunberg, M., Najważniejsze korniki świerka, Instytut Badawczy Leśnictwa, Kraków 1947.
- [16] Nüsslin, R., *Forstinsektenkunde*, Berlin, 1922, p. XVI+568.
- [17] Reitter, E., *Fauna Germanica*, Stuttgart, 5, 1916, p. 343.
- [18] Reitter, E., Bestimmungstabelle der Borkenkäfer (*Scolytidae*) aus Europa und angrenzenden Ländern, *Wiener Ent. Ztg.*, Wien, 32, 1913, p. 116.
- [19] Stark, W. N., Korobjedy. W wydawnictwie zbiorowym Akademii Nauk ZSRR „Fauna SSSR”, Moskwa-Leningrad 1952, p. 461.